

IVANA  
DIMIĆ

# Sve u svemu

IZABRANE I NOVE PRIČE

■ Laguna ■

Copyright © 2019, Ivana Dimić  
Copyright © ovog izdanja 2019, LAGUNA



Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta  
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

**Sve u svemu**

# SADRŽAJ

## CRNA ZELEN

Strašilo za ptice . . . . .	15
Događaj . . . . .	16
Priča o čoveku koji je umro . . . . .	17
Čemerno . . . . .	18
Domostrojitelj . . . . .	19
Kapija . . . . .	21
Susret . . . . .	22
Vilin konjic . . . . .	24
Češalj . . . . .	25
Fabula togata . . . . .	26
Pozorišni demoni . . . . .	29
Pozorišni demoni . . . . .	34
Strah u šaci prašine . . . . .	38
Cigarete boje mastila . . . . .	41
Crna zelen . . . . .	44

## MAHORKA, MASTILO I MUŽ

Tečna vatra . . . . .	53
U seni precvalih devojaka . . . . .	55
Nabrajanje, uspomenina sestra rođena . . . . .	57
Magla u ukusu . . . . .	60

Kandidat . . . . .	62
Čaj od vanile. . . . .	64
Litota o senkama ožiljka . . . . .	70
Otkaz. . . . .	75
Moja priključenija . . . . .	76
Mali odmor . . . . .	79
Stanje stvari . . . . .	80
Vlast i demokratija . . . . .	81
Fusnota za zimski dan . . . . .	82
Nebo nad popodnevom . . . . .	85
Moleban . . . . .	87
Muž. . . . .	89
Drveno klupče. . . . .	91
Pismo. . . . .	93
Karika koja nedostaje. . . . .	94
Prosta računska radnja. . . . .	101
Dada . . . . .	103
Dvig i po. . . . .	105
Četvrtak . . . . .	108

#### UZIMANJE VREMENA

Legenda o Amigdali . . . . .	115
Pozorišni događaj. . . . .	118
Bontonovanje . . . . .	120
Grip . . . . .	123
Porez za mart i Mesec . . . . .	125
Srećna Nova . . . . .	128
Božićne želje. . . . .	130
Etičko čišćenje. . . . .	134
Pobuna na simsu . . . . .	136
Sajam. . . . .	138
Veče sa poznanicima . . . . .	140

Zmajev svlak . . . . .	142
Bosonoge reči . . . . .	143
Profesionalac . . . . .	144
Aurora borealis . . . . .	146
Hardi-gardi . . . . .	148
Lopov. . . . .	150
Trn u srcu deteline . . . . .	152

### IMA LI KOGA?

Ima li koga? . . . . .	157
Umeće . . . . .	158
Tkaj, tkaču vetrova . . . . .	159
Katana, mesečeva sablja . . . . .	160
Ikonomija spasenja . . . . .	161
Četvrtasta priča . . . . .	162
Zvezdana noć nad Ronom 1888. . . . .	163
Čarobnjak iz loza . . . . .	164
Postupci i namere. . . . .	168
Poduhvat. . . . .	170
Balada o mafijašici S. S.. . . . .	171
Kanon . . . . .	173
Zastoj. . . . .	174
Sve u svemu . . . . .	175
Agvidor ili Kako je naslov postao priča. . . . .	176
Ribe–reči. . . . .	178
Ognjeni zarezi. . . . .	179
Tata . . . . .	180
Bela buba . . . . .	182
Etida . . . . .	183
Hrabro srce . . . . .	184
Udovoljiti padu . . . . .	186
Uzdasi . . . . .	187

---

Mali popis . . . . .	188
Besmisli . . . . .	189
Junak našeg doba . . . . .	190
Neukrotivi život. . . . .	192
Neposlušno kamenje . . . . .	193
Kostobolja . . . . .	195
Prednosti gubitaka . . . . .	196
Pismo preko . . . . .	197
Trag. . . . .	198
Svoja posla . . . . .	199
Molitva. . . . .	200
<i>Terra incognita</i> . . . . .	201

#### POPIS IMOVINE

Dnevna briga . . . . .	205
Priče i romani . . . . .	206
Naslednici ljubavi. . . . .	207
Tarantula poezija . . . . .	208
Reči–bašte . . . . .	209
Doboš i cebe. . . . .	210
Otpornost i naprsline. . . . .	211
Oblaci . . . . .	212
Na kapijama . . . . .	213
Žetva . . . . .	214
Popis imovine . . . . .	216
Iskopine . . . . .	217
Treći treptaj . . . . .	219
Putokaz . . . . .	220
Grba . . . . .	221
Fado . . . . .	222
Matematika pravde . . . . .	223
Kobne reči . . . . .	224

---

Vrabac . . . . .	226
Fijala . . . . .	227
Bela misao . . . . .	229
Majske litanije . . . . .	231
Prolećni san . . . . .	232
Premoreni metafizičar . . . . .	234
Pada fasada . . . . .	236
Boja vetra . . . . .	238
Vavilonska pometnja . . . . .	239
Čelik i magnet . . . . .	240
Prestupna priča . . . . .	241
Rođendan . . . . .	243
Čudo . . . . .	244
Imendan . . . . .	245
Najveći broj . . . . .	246
Kukurek i paprat . . . . .	248
Bogu preti samoća . . . . .	251
Postupak i nastojanje . . . . .	252
Vazduh na tenderu . . . . .	253
Čitajući Kavafija . . . . .	255

#### PRETORIJANCI

Somborski sunčani sat . . . . .	259
Priča koja je imala senku . . . . .	261
Beži, Zeko, beži . . . . .	265
Pretorijanci . . . . .	267
Stilska figura . . . . .	269
Opomena pred isključenje . . . . .	270

<i>O autorki . . . . .</i>	<i>271</i>
----------------------------	------------



**CRNA ZELEN**

## STRAŠILO ZA PTICE

Bio jedan čovek Pavle i voleo devojku Mariju. Ona nije imala nikog svog, pa je živela kod nekih dobrih ljudi koji nisu imali ženske dece. Jednog dana predloži Pavle Mariji da se venčaju i ona pristane. Ali baš u to vreme Marijini dobri ljudi krenu u svet trbukom za kruhom, a dabome i ona sa njima. Kaže Pavlu da će se vratiti i neka je čeka.

Pavle je čekao dvadeset godina. Stalno se nadao sad će ona doći i tako ostario. Kad vide koliko je star, on ustane i krene da je traži. Tražio je po svim ulicama kojima su nekada zajedno išli. Lutao je ceo dan i celu noć i kako je nije našao sedne da se odmori. Onda opet krene i obre se u kukuruzu pored reke. A iz kukuruza se pojavi Marija. On je upita hoće li da se uda za njega i ona pristane. A njeni opet dođu da je vode u svet i ona krene sa njima. Pavle nije imao više godina da je čeka jer je bio star i mogao je umreti, a ne dočekati je. Zato joj ne dade da ode, nego je povuče sa sobom u reku i tako se utope.

Kad osvane dan, vide ljudi nosi reka mrtvog čoveka, a sa njim pluta i strašilo za ptice iz kukuruza.

## DOGAĐAJ

Bio jedan čovek sasvim primeran. Imao je ženu i dete. Radio je u preduzeću. Na posao nikada nije kasnio. Radio je vredno, predano i savesno, nije pravio greške. Jednom prilikom je zbog toga bio javno pohvaljen. Te noći je sanjao kako su mu dodelili orden rada. Nikom to nije ispričao. Prema ženi je bio pažljiv, nedeljom je odlazio na pijacu. Detetu je kupovao bombone kod piljara na ćošku.

Jednog jutra se probudio i nije otišao na posao. Nije mu se išlo. Ustao je, obukao se, seo i zapalio cigaretu. Ženi je rekao da neće otići na posao zato što je tako odlučio. Da ne bi pomislila da je bolestan. Žena se uplašila, ali ništa nije pitala. Nastavila je da obavlja uobičajene kućne poslove. Dete je izašlo napolje da se igra. Samo je jednom ušlo da traži parče hleba sa pekmezom.

Sledećeg dana čovek je otišao na posao kao i obično. Niko mu nije zamerio jučerašnji izostanak. Izgleda da je taj događaj prošao sasvim nezapaženo. On, sa svoje strane, više nikada nije izostao sa posla. Bio je i dalje vredan. Nije kasnio. Nije pravio graške. Uskoro je i sam zaboravio taj nemili događaj.

---

---

## PRIČA O ČOVEKU KOJI JE UMRO

Jednom je neki čovek izašao iz kafane i zalupio vratima. Izgleda da je bio besan. Možda je predugo čekao kelnera da dođe. Da je imao kuću, otišao bi kući ili kod nekog rođaka, svejedno. Ali, on je umro u nekom tuđem dvorištu.

Nemoguće je ipak da je umro od toga što je bio besan. Mada je zaista bio besan tada kada je viđen poslednji put. Još se pričalo da je umro od samoće; od toga što nije imao nikog; od toga što su ga svi prezirali.

Sve to nije sasvim tačno. Znalo se, na primer, da je imao rođaka, čak vrlo bliskog rođaka na radu u inostranstvu. Neki se sećaju da je on sam tako nešto pomenuo. A to da su ga svi prezirali bilo je preuveličavanje. Samo ga nisu mnogo voleli. U stvari, niko ga nije voleo. S razlogom. Jedva da su ga i poznavali iz kafane, na primer, ili s ulice. Što se tiče usamljenosti, od toga nije morao da umre. Mogao je da ostane u kafani i strpljivo sačeka kelnera. Bila je tu još i nekolicina njih. Ali on je izašao. Pa i tada je mogao da ode u drugu kafanu, a ne u tuđe dvorište.

## ČEMERNO

Ima, daleko od ljudi, jedno jezero odvajkada. Zovu ga Čemer-no. Oko njega je gusto, divlje drveće pa kad zađe sunce, jeze-ro postaje zeleno i izgleda bezdano.

Ljudi iz najbližeg mesta nikad tamo ne odlaze. Ko baš mora, prođe poizdalje. Ali tamo se ne ide. Kome je smešno nek se smeje, ko je dokon neka ide, ali legenda kaže:

Jednom u davnini spusti se neznani čovek s brda i sedne na kamen u podnožju. Ne govori ništa, ne jede ništa, samo plače. Prođe vreme. Isplače čovek svu golemu tugu, ali sa njom i sami život. Od suza bude jezero i zato ga zovu Čemerno, a kamen što je bio i sad je posred dna. Od tada, ko god ode jezeru ne vrati se. Kad jednom dođe, čovek više ne ume da ode, nego sedi i gleda. A kad dugo gleda u bezdan, bezdan počne da gleda u njega. Onda mu se u jedan mah učini da ga mami onaj kamen sa dna i on skoči i utopi se.

Tako se samo priča, ali zapravo tamo se ne ide jer u jeze-ru nema ribe i kakva vajda onda od njega. Ljudi moraju za svojim poslom, nemaju kad da dangube.

---

---

## DOMOSTROJITELJ

Jedne večeri pred sumrak u grad je ušao čovek s namerom da odsedne u hotelu. Odnekud se pročulo da je došao domostrojitelj. Deca su trčala za njim i svima na gradskom trgu govorila „stigao je domostrojitelj“, mada nisu znala kojim poslom. Ni ostali nisu znali, a nisu se ni pitali. Važnost samog događaja je bila tolika da nikom ni na pamet ne bi palo da se pita dok je sve u toku. Čovek je sutradan po obavljenom poslu otišao iz grada, a da ljudi nisu čestito ni ime uspeli da mu zapamte.

Dučandžija je sa ponosom prepričavao svoj razgovor sa domostrojiteljem, jer je bio jedan od retkih koji je sa njim neobavezno procaskao.

Sumnjalo se, međutim, pomalo u tu priču, jer je na sve ostale domostrojitelj ostavio utisak krajnje ćutljive i ozbiljne osobe koja ne bi traćila vreme tek tako ćaskajući sa brbljivim dućandžijom. Ali dućandžija je davao neoborive dokaze o rečenom razgovoru koji se navodno vodio u hotelskom baru. Kao krunski argument u prilog njegovoj priči sledio bi doslovno prenošen deo njihovog razgovora o mogućem i verovatnom.

DUĆANDŽIJA (*tada*): Verovatno hoćete pivo?

DOMOSTROJITELJ: Ne.

DUĆANDŽIJA: Ne pijete pivo?

DOMOSTROJITELJ: Uopšte ne pijem.

DUĆANDŽIJA: Je li moguće!?

DOMOSTROJITELJ: Moguće je, kao što vidite.

Pošto se više nije moglo proveriti da li se ovaj razgovor odigrao, ljudima nije ništa drugo preostalo nego da prihvate dućandžijinu priču. Ona je, kako u svojim izmenjenim verzijama, tako i u originalu, davala povoda da se o domostrojitelju stekne veoma povoljan utisak. Verovalo se da je on vrlo učen čovek i žalilo se što mu nije bilo ukazano veće gostoprimstvo. Da se onda znalo da je domostrojitelj važan bar koliko i predsednik opštine (što je naknadno nepobitno utvrđeno), ne bi bilo takvih propusta.

---

---

## KAPIJA

Jednom je neki čovek prošao malom senovitom ulicom, ušao kroz kapiju i zatvorio za sobom vrata.

Kapija je bila toliko stara i oronula da je privlačila pažnju svakog slučajnog prolaznika. Mora biti da je čovek stanovao u toj kući jer bi uvek prolazio kroz istu kapiju. Nekad i po nekoliko puta na dan klimava vrata bi ujednačeno cvilela. Komšije nisu dobro poznavale ovog čoveka, slabo se šta o njemu i pričalo. Izgleda da je bio stidljiv i prilično povučen. Samo je nekako čudno zatvarao vrata za sobom. Po tome se razlikovao od ostalih stanara ili svih onih koji su tom ulicom promicali. Svaki put bi se sagnuo prema teškoj gvozdenoj kvaki u svojoj ruci kao da zaključava bravu. Naravno, kapija se nije zaključavala. Ključ nije ni postojao. Verovatno da on i nije nameravao da je zaključa, samo je tako izgledalo.

A onda je ubrzo posle njega neka žena žustrim korakom došla do te kapije i naglo se zaustavila pred njom. Vrlo dugo je potom stajala ne preduzimajući ništa. Najzad je otišla zamičući za prvi ugao. Moguće da je pomislila kako je zaključano.



## SUSRET

Kaže meni jedan čovek: „Dođi ovamo!“ Ja pomislim, šta ima ovaj meni da govori gde da dođem, drski neznanac, i odem svojim putem. Posle ponovo prođem tuda kad imam šta da vidim. Onog istog čoveka unose u kola hitne pomoći. „Vidi, vidi“, pomislim ja i priđem. Izmislim da smo mi rođaci, uđem u ta kola i tako stignemo do bolnice. Njega odmah negde odnesu, a ja ostanem da čekam. Pošto se dugo niko nije pojavljivao, čak i zadremam. Posle se jedva probudim tako da mi u prvom trenutku nije bilo jasno šta tražim tu, ali onda se priberem i lako pronađem sobu u koju su ga odneli. Sednem pažljivo kraj njega i počnem tiho da mu govorim.

– Smiri se, sada je sve u redu. Glavno je da se sve dobro završilo.

On se, međutim, uzbudi i počne da viče:

– Nije dobro! Ničeg se više ne sećam, ni kako se zovem, ni odakle sam. Ne znam čak ni ko si mi ti!

Utom uđe lekar i pozove me na stranu:

– Možete da ga odvedete kući. Nemamo, znate, dovoljno kreveta. Njemu će se pamćenje sigurno brže povratiti ukoliko bude među svojim.

Tako ga ja još istog dana prenesem u svoj mali, ali udoban stan. Posle izvesnog vremena, ako ne računam sitne razmirice, mi smo se vrlo dobro složili. Jedino što se njemu nikako nije vraćalo pamćenje. Sve čega je mislio da se setio

---

---

nije moglo ni u šta da se uklopi. Nažalost, ni posle nekoliko godina situacija se nije promenila uprkos čuđenju kako lekara tako i nas samih. Pošto je postalo jasno da nema smisla i dalje insistirati na izlečenju, odlučimo da to više i ne pominjemo. Tako počnemo da živimo od početka kao da se ništa pre toga nije ni desilo.

## VILIN KONJIC

Na uglu je bila kafana *Dunav* gde su se kupovale cigarete na komad. Pored je bila bakalnica u kojoj se kupovao albus, a ako ostane kusur, onda medenjak ili žvake. U albusu su bile plastične životinjice u raznim bojama. Meni je najdraži bio Vilin konjic. To je prozračna životinja u obliku violinskog ključa za koju neki tvrde da se zove Morski konjic, što je, naravno, netačno sa stanovišta mog detinjstva.

## ČEŠALJ

Ako je napolju tmurno, ne puštaju te da izađeš. Što je napolju sivlje, to je uzaludnije dovijati se. Jedino što preostaje jeste gledanje kroz prozor. Pošto je ram od prozora visok, kroz prozor se vidi samo nebo, a ono je prljavo. Tada treba uzeti žuti češalj. Kada se flekavo i ružno nebo gleda kroz žuti češalj, dođe leto. Ono, naime, uopšte ne dođe nego sve tako samo izgleda, ali to je sasvim pristojna zamena za izlazak na ulicu. Ja lično mogu satima da gledam u ko bajagi letnje nebo i da dočekam ručak, ne zamišljajući ništa drugo. Kome to nije dovoljno može još nešto obaška da izmisli dok gleda kroz žuti češalj.

## FABULA TOGATA

Čudan svat je bio moj deda, teško ga je bilo čuvati, ništa nije hteo da čini da bi se uklopio, što je bio stariji to je bio prgaviji, a umro je, međutim, nekako spokojno gospodski.

Te večeri nije bio došao kući do posle ponoći. Već posle jedanaest smo krenuli u potragu. Kad sam se vratila iz parka koji je bio moj resor, zatekla sam ostale u živoj diskusiji ispred kućne kapije. Razrađivala se nova strategija i taktika potere, kad se na čošku pojavila krupna dedina senka, a zatim i sam deda hodajući s jednog štapa na drugi, pomerajući se tromo i teško. Na sva mamina policijska pitanja koja je u bujici sručila na njega, deda je ravnodušno odmahivao svojom velikom sedom glavom, kao da tim pokretima prati neku veselu pesmu u sopstvenoj glavi, sasvim nedostupan za senzacije iz neposredne blizine. Svi smo sa olakšanjem odahnuli i povukli se u kuću, a mama je ostala da privede dedu i da ga stavi na spavanje zvocajući bez pauze.

Ujutru smo dedu zatekli zaspalog zauvek. Mama ga je bila nahranila, naterala da se okupa, presvukla mu posteljinu i obukla mu čistu pidžamu (šavovi od peglanja nisu uspeli ni da se izgužvaju). Kad je izašla, deda je u tajnosti ustao i pušio. U pepeljari smo zatekli dve cigarete marke kent, iz boksa koji je za sebe bio kupio u fri-šopu kad se vraćao sa soluncima iz Grčke. Onda je legao u krevet, zaspao i sasvim tiho i na miru umro.

---

Deda je preko dana spavao i nestajao netragom po nekoliko puta na dan, a noću bi se budio iza ponoći, pušio i držao govore ili čitao uvek istu knjigu. Sadržaj njegovih noćnih govora, čiji su se fragmenti mogli načuti iza zatvorenih vrata, mogao se pretpostaviti. On je uvek pričao samo nekoliko priča, brkajući ih međusobno i izlažući bez prekida jedan za drugim delove iz različitih oblasti.

Jedna od dedinih omiljenih tema bila je njegova uspešna trgovačka karijera čiji su počeci zalazili u daleku prošlost iz koje bi prvo iskrsnula njegova majka Janja kako jaše na konju. Potom bi se tu stvorio učitelj koji bi izjavio da je deda jako pametno dete i da bi bilo šteta da čuva ovce, nego ga treba poslati na Veliku školu. Onda se najzad pojavljuje i sam deda, kao snažan, naočit i dovitljiv i odlazi peške u Beograd, gde uspeva. Iznenada i sasvim neočekivano u taj deo biografije ubaci se vojvoda Stepa koji naređuje nasilno izviđanje, ljušteći koru od jabuke. Utom već Apis kuca na dedina vrata dajući mu časnu vojničku reč da bi ga prevario i mučki ubio Dragu Mašin i (u tom momentu pripovedanja deda munjevito iz prvog lica jedinine pređe na treće), naravno, kralja (koji sad, kao što vidimo više nije sam deda, nego je u trenutku smrti običan kralj). Iz onoga što sledi shvatamo zašto deda nije mogao i da strada kao kralj, jer se sada uortačuje sa Najlenderom koga uspeva da nadmudri, iako je ovaj Jevrejin. Onda se bez ikakve veze sa komplikovanim transakcijama za *Standard oil* među burićima nafte počinju motati dedin deda Petronije i stric Nikodin. To je celo pripovedanje vraćalo u Belu reku, zadnja pošta Ljubiš, dedino rodno mesto, gde ga je njegova dobra majka Janja, sa kuburama o pojasu, nežno mazila po svilenoj sedoj kosi.

Tako se krug priča zatvarao vraćajući se stalno na svoju početnu tačku, svaki put u novoj kombinaciji. Trgovina bi

---

se povezala sa De Golom, na koga se direktno naslanjao Solunski front, pa bi iz prelaza preko Albanije prirodno sledila propast predratnih dedinih akcija i tako do poslednjih slušalačkih mogućnosti onog člana porodice koji bi se tu zatekao.

Dok je baba bila živa deda nije ispoljavao ni svoju strast prema istoriji, niti je prodavao placeve po Beogradu koji još od kraja drugog rata nisu njegovi. Sve je to počeo da čini posle. Spavao je po nekoliko puta tokom dana i isto toliko puta bi nestajao po hitnom, tajanstvenom poslu, pošto bi prethodno dugo telefonirao. Izašao bi gegajući se na ulicu, mahao bi dugo i ljutito na automobile što mu smetaju da pređe na drugu stranu, dok ne bi zaustavio taksi i odvezao se u nepoznatom pravcu. Tako smo dedu, koji ide sa dva štapa i jedva prevali deset koraka za dvadeset minuta, srećali na Terazijama, u Topčideru, na Tašmajdanu i uopšte na najneverovatnijim prostornim razdaljinama. Pri svakom takvom slučajnom susretu deda je bio raspoložen da na trenutak ostavi svoje misteriozne poslovne kombinacije i da svog susretača pozove na kafu u obližnju kafeteriju. Samo po sebi se razume da, naprotiv, uopšte nije bio rad da odgovara na banalna pitanja tipa kamo se zaputio ili kad će doći kući.

– Ti si, deda, živi dokaz da je kornjača brža od Ahila – rekla sam mu poslednji put kad smo pili „nec kafe“ (dedin termin) u hotelu *Moskva*.

Pada mi na pamet kako će sada Zenon imati sa dedom o čemu da procaska uprkos svom starogrčkom nepoznavanju istorije Prvog srpskog ustanka, Balkanskih ratova i Tarabićevih proročanstava.

---

---

## POZORIŠNI DEMONI

*(Poslednji progon)*

Sve je počelo prilično bezazleno. Izgledalo je kao da će biti reči o pozorišnoj predstavi. Na tabli u pozorištu pojavilo se ime čuvenog dramskog pisca, naslov njegove još čuvenije drame u stihu, pa onda redom, kako to već ide, ime poznatog reditelja, glavnog glumca, pa zatim ostalih kojima je trebalo da pripadnu uloge, sve jedna bolja od druge, a o glavnoj roli da i ne govorimo. Tu su se našli i svi drugi pozorišni stvaraoci čija su imena blistala na tabli u dostojanstvenom nizu: kostimograf, kompozitor, scenograf, dramaturg. Uvaženi upravnik pozorišta potpisao je svojim krupnim rukopisom ovaj značajni dokument i time označio početak rada na jednoj predstavi čija će premijera oboriti s nogu žednu, ali strogu i nepotkupljivu pozorišnu publiku. Tako je sve počelo pre nekoliko meseci, još za ciče zime, kaljuge i vejavice.

Danas je lep, sunčan prolećni dan. Večeras je premijera, a ja sa užasom čekam taj trenutak u samrtnom strahu šta će se dogoditi. Ali, o čemu se zapravo radi? Sve ću ispričati i „sve istina je cela“, iako će možda nekom zvučati neverovatno, pa čak i nemoguće. Još na samom početku, dok ni podela nije bila izašla na tabli, iznenada i potpuno neprimetno u naš bife ušunjao se dvoglati zloduh.

Reditelj, koji je odlučio da započne rad na čuvenom komadu, imao za to snažan motiv, zaokruženu viziju i izabrane



---

glumce, sedeo je spokojno u fotelji ćaskajući sa kolegama. Za to vreme jedan slavni glumac je stajao za šankom i pio svoje piće na pristojnoj udaljenosti od reditelja koga nije baš preterano voleo. Podozrivost je bila obostrana, to nam je svima bilo poznato, pa je i reditelj nastojao da bude podalje od slavnog glumca. Istorija njihovog odnosa bila je, kako se to često u pozorištu dešava, začinjena dugogodišnjim zajedničkim radom na slavnim i propalim predstavama, sentimentalnošću i prezirom, uzajamnim optuživanjem i drugim uobičajenim atributima pozorišnih međuljudskih odnosa.

Atmosfera je bila, dakle, ispunjena uobičajenim bifejskim žamorom kada se to dogodilo. Sasvim neočekivano došlo je do čudesnog incidenta. U trenutku kada je slavni glumac otvorio usta da bi popio gutljaj pića u njega je uskočio zloduh i progovorio prilično tiho, jer još nije bio u punoj snazi:

– Ja bih želeo da igram glavnu ulogu u tom komadu.

Svi smo poskočili od iznenađenja. Ne samo da slavni glumac nije podnosio reditelja, već je bilo izvan njegovog karaktera da tako javno ispoljava svoje najosetljivije želje. Sve bi se bilo završilo na kratkom čuđenju prisutnih poznavalaca prilika i nešto dužem prepričavanju da se zloduh nije oglasio iz reditelja:

– Tvoja želja je za mene neprikosnoveni – rekao je, izbudivši oči uz laki trzaj glavom.

Bilo je to zaista čudno i trebalo je da znamo. Ali, ko bi još u tako nešto mogao poverovati? Ispostavilo se, kako često i biva sa razoružavajućim zakašnjenjem, da je priroda ovog monstruma takva da su mu potrebne dve žrtve da bi mogao da oživi i pojavi se u punoj snazi. I on se bez predumišljaja, sa savršenom preciznošću, u jednom jedinom skoku iz slavnog glumca sručio pravo na reditelja. Krug se zatvorio, vrzino kolo se uspostavilo i svi smo nadalje, čudeći se, gledali

---

svoje mnoge fantastične preobražaje potpuno nemoćni da se iz vrtloga iščupamo.

Zloduh se obznanio još na prvoj čitajućoj probi bezbojan i providan, ali suveren i sveprisutan. Odmah je smislio osnovnu taktiku, koja ga je očigledno jako zabavljala, pošto nije hteo da je se odrekne do poslednje probe. Nagnalo je slavnog glumca da bez presedana kasni na svaku probu najmanje sat i po i rediteljja da to trpi kao Nioba, nemo i bez pogovora. Tim elegantnim svakodnevnim manevrom dovodio je ostale učesnike, kako koga i kako kada, do potpunog očajanja. Tako je sebi obezbeđivao plodno tle za relativno jednostavno izvođenje svojih mnogih bezobraština. Kada se jedan učesnik drznuo da se pobuni, to je tako snažno kosnulo zloduhovu sujetu da ga je pretvorio u dostojanstvenog losa sa toliko velikim rogovima da je ovaj nesrećnik danima prespavljivao u probnoj sali budući da nije mogao da izađe ni na jedna postojeća vrata. Drugi put bi nasred probe i bez vidljivog povoda pretvorio nekolicinu učesnika u svinje i oni bi, ne primećujući promenu, složno groktali u rimovanom stihu. Ali mora se priznati da je dvoglavi bio najskloniji vodenom svetu pa je najčešći prizor (da je samo neko mogao da vidi!) bio nesložni ribnjak pun uzemirenih pastrmki, kečiga i šarana. Pošto je imao dve glave i retko se odmarao, a vispren i brz kakav je bio, nije dozvoljavao da mu činodejstvo makar i za trenutak ispadne iz šaka. Moram reći da nam se, uostalom, ponajmanje mililo kad bi jedna od zloduhovih glava počinula. Tada bi dolazilo do najbestijalnijih bura.

Zadrema, recimo, desna monstrumova glava, ona prepuna dugih, sedih, masnih pletenica. Tad se reditelj prene i počne da režira. Leva, bledoljubičasta, sklona otmenim manirima, samo podigne jednu obrvu u uzdržanom čuđenju i bez reči se povuče u unutrašnjost slavnog glumca. Tog trenutka bi nastao

---

pampas. Siroti glumac bi zaurkao u pomamljenom bolu, pa bi potom u neravnomernim sinkopama skakao, presamićivao se, furiozno siktao, da bi na kraju klonuo iscrpljen, izgovarajući umesto teksta uloge neke nesuvisle bambau mantre, koje bi najzad probudile onu drugu, zaspalu zloduhovu polovinu. Trenutak njenog buđenja prepoznavali smo po tome što bi reditelj začutao, a njegovo lice bi u odgovarajućem intenzitetu počinjalo da se ledi od patnje i nemoći, dok se ne bi zgužvalo kao papirna keska.

Već prvi zloduhovi, nazovimo ih popodneveni dremeži, pretvarali su ostale učesnike u ustreptale, poslušne morske prasiće. Kasnije, kad god bi bio dobro volje i razdraganog raspoloženja, zloduh je puštao svojoj mašti na volju, pa su se tokom proba posvuda u sali mogle videti kako histerične iguane, tako i rezignirani nojevi. Množili su se tu s vremena na vreme uvređeni tvorovi, goropadne guske, usplahireni srndaći, čak se pod reflektorima našao i jedan mentalno zaostali tapir za koga nikad nije utvrđeno koji mu je bio ljudski oblik.

I tako su probe tekle iz dana u dan, iz meseca u mesec i svi su složno i bez pogovora radili pod surovim kandžama dvoglavog zloduha, a ovaj se toliko bio razgoropadio, da čak više nije mario ni da ulazi u svoje žrtve. Sedeo bi vidljiv na prvom cugu, klatio nogama i čačkao noseve. Kad bi se neko usudio da digne glavu i pogleda ga, što je tumačio kao trunku pobune protiv svoje apsolutne dominacije, samo bi frknuo u dvoglasnom sazvučju, a hipnotisani rob se sam preobražavao u ono što mu se činilo najprikladnije.

I tako se približio kraj probama, a niko nije uspeo ništa da preduzme ne bismo li ga se oslobodili. Još koliko juče, na poslednjem progonu, tako se živo oglasio sa nekoliko neslanih grubosti da smo se svi skamenili od strepnje. Prvo